

Dünya’da 2018 yılı Uranyum Yakıtındaki Gelişmeler.

B. Gül GÖKTEPE tarafından hazırlanan yazı aşağıda sunulmuştur.

Dünya Uranyum Piyasası son derece güçlü ve ilginç değişimlere sahne olan bir arenadır. Bu anlamda 2018, dünya uranyum piyasasında büyük değişimlerin yaşandığı, borsada büyük rekabetlerin olduğu bir yıl oldu. Enerji ekonomistlerinin, büyük enerji şirketlerinin, dev maden işletmelerinin ve yakıt imalatı şirketlerin üst düzey yöneticilerinin söylem ve yorumlarının da yer aldığı dış kaynaklı haber, makale ve analizlerden alıntılarla hazırladığım “uranyum piyasasını gözden geçirme” yazımın özetini sunuyorum.

B. Gül Göktepe

U-Dönüşü

Nükleer Yakıt Satın Almak Tekrar Moda Oldu

Uranyum geri dönüyor: 2018 yılı, başından sonuna kadar dünya uranyum piyasasında ilginç gelişmeler yaşandığı bir yıl oldu. Yatırım fonları uranyum için kamu kuruluşları ile rekabete girdi. Yılın sonundan, aralık ayındaki gelişmelerden başlayıp biraz geriye doğru giderek kısa analiz ve yorumlara baktığımızda şunları görüyoruz:

McIntyre Ortaklıkları (New York'ta normalde hisse senetleri ve borçlanma senetlerini satın alan bir hedge fonu) 3 Aralık 2018 de yatırımcılara bir emtia satın almakta olduğunu bildirdi. Bahse konu emtia “**uranyum**” du. Şirketin kurucusu Chris McIntyre “Bu hafif anomali durumu, uranyum metalin etkileyici iyileşmesiyle doğrulandı ve bizi haklı çıkardı” dedi (1). Uranyumun spot fiyatı artışı, nisan ayından bu yana %41 oranında yükselişe fırlarken, arzdaki vadesi geçmiş bir düşüşün ardından son iki yılın en yüksek seviyesine ulaştı.

Uranyum meselesi, 2011'de meydana gelen Fukushima nükleer kazasından sonra favori olmaktan çıkmıştı. Bu durum Japonya ve Almanya'da tesislerin kapanmasına ve başka ülkelerde de yeni tesislerin kurulmasında yavaşlamaya neden oldu. Son fiyat dalgalanmasına rağmen (29 dolar/pound , kilo başına 64 dolar) uranyum fiyatı halen 2011'deki en üst seviyenin %60 altında.

Uranyum devlerinin tutumu: Uranyum madencileri bu duruma karşın arzın kesilmesi konusunda yavaş kaldılar. Satışların çoğu, 2011 tarihinden önce gelen uzun vadeli sözleşmelerle bağlanmıştı. Bu nedenle spot fiyat onlar için pek de önemli değildi. Ancak bu uzun vadeli sözleşmelerin süresi artık doluyor; birkaçı 2020 yılını geçecek şekilde yapılmıştı. En büyük madencilik şirketlerinden bir üst düzey yönetici uranyum üreticilerin “nihayet bir sorumluluk gösterdiğini” söyledi.

Dünyanın en büyük uranyum üreticisi olan Kazatomprom, üretiminde aralık ayında % 20'lik bir indirim yapmayı taahhüt etti. Kazakistan’ın liderliğini takiben Kanadalı rakibi Cameco, önce dünyanın en büyük yüksek kaliteli uranyum yatağı olan Saskatchewan'daki McArthur River madenini kapatacağını, daha sonra üretimi %11 oranında azaltacağını açıkladı. Mevcut sözleşmeleri yerine getirmek için spot piyasadan alım yapıyor.

Kazakistan'ın tamamen devlete ait olan uranyum madenciliği devi Kazatomprom yükselen uranyum fiyatlarından yararlanarak Londra Menkul Kıymetler Borsası'nda listelenmeyi planladığını ilan etti. Daha da ilginç olanı, The Financial Times, 15 Ekim'de Kazatomprom'un %25 lik hissesini satacağını duyurdu. Şirket, doğrudan yatırımcılara hisse satmak yerine, varlıklarını elinde tutacak şekilde sertifika satışı yapacak. Ancak borsaya ne zaman girileceği konusunda bir süreç belirlenmedi. Şirket başkanı Galymzhan Pirmatov, üretimi kısımlarına rağmen Kazatomprom'un 2018'deki uranyum satışlarının önceki üç yılın ortalamasını aşacağını bildirdi.

Bu arada uranyum tüketimi yavaşça artıyor. Bu yıl dünya nükleer elektrik üretimi sonunda Fukushima öncesi seviyelere ulaştı. Arz ve talep bir kez daha dengeye yakın bir duruma geldi.

ABD madencilerinden hükümete “dilekçe”: 2018 yılının başına dönersek; ocak ayında, ABD merkezli bir uranyum üreticisi ve araştırmacısı olan Energy Fuels, Amerikan uranyum sektörünü incelemesi için federal hükümete başvuruda bulunmuştu. Energy Fuels Başkan Yardımcısı Curtis Moore “ABD hükümetinden, bugünün ABD'ye yapılan yüksek seviyedeki uranyum ithalatına ulusal bir güvenlik soruşturması başlatmasını teşvik ettik. Bu soruşturma; ABD'deki uranyum üreticilerine ticaret kotalar, tarifeler ya da diğer desteklerle sonuçlanabilir” dedi. Eğer başarılı olursa, “bu dilekçe”, hükümetin Amerika'nın uranyum arzının yüzde 25'inin ülke içinde üretilmesini talep etmesine neden olabilir.

Fiyatlar ayrıca, New York'taki Uranium Trading, New York'taki Yellow Cake gibi büyük miktarlarda saklı tutan al ve tut araçları ile de artıyor. Beş ay önce listelenen Yellow Cake, ilk deposunun değerinin üçte birinden fazla arttığını gördü. Hedge fonları da geri geliyor. Genel olarak, fonlar bu yılki spot piyasa işlemlerinin %16'sını oluşturuyor. Bir Amerikan şirketi olan Uranium Energy'den Scott Melbye, “Petrolü ateşe atıyorlar” yorumunu yaptı.

Uzun dönem: Uzun vadede uranyum trendleri açık. Küresel talebin 2035 yılına kadar %44 oranında artması bekleniyor. Çin'in halen yapım aşamasında olan 19 nükleer reaktörü var. İlaveten 41 adet büyük reaktör daha planlandı. Hindistan altı reaktör inşa ediyor ve 15 tane daha düşünüyor. Suudi Arabistan ilk iki projesini gerçekleştirmek istiyor. Mısır, Ürdün, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri programlarını açıkladı. Bütün bu gelişmeler yeni madenler gerektirecek. Yellow Cake'in patronu Andre Liebenberg “Eğer bunlar gerçekleşirse spot fiyatın sonunda 50-60 \$ 'a yükselmesi gerekecek” açıklamasıyla dikkatleri çekti. Aslına bakılırsa daha yüksek uranyum fiyatı müşteriler için pek de endişe verici değildir. Nükleer santrallerde yakıt, kömür veya gaz yakıtlı santrallere kıyasla, işletme maliyetlerinin çok daha küçük bir payıdır. İthalatçı ülkeler için en büyük endişe, arzın güvenli olup olmadığıdır.

Çin nükleerde hız kesmeden yürüyor: 26 Kasım'da, Çin hükümetinin konuyu ciddiye aldığı bir işareti olarak, devlet destekli bir şirket olan China National Uranium Corporation, küresel üretimin %3'ünü garanti eden bir Namibya uranyum madenini satın aldı.

2018 yılında uranyumu özetlersek; sektördeki en büyük haberin 2018 için ne olduğu sorulduğunda, Mercenary Geologist Mickey Fulp, Kanada ve Kazakistan'daki üretim kesintilerine ve ABD'deki dilekçeye ana hikayeler olarak işaret etti.

Kazakistan gibi küresel üretimin beşte ikisini sağlayan büyük ihracatçılar yine de iyimser olmalı. Uranyum talebi, fiyattan büyük ölçüde etkilenmiyor. Daha da pahalı hale geldikçe sarı pastalarının tadını çıkarmaları gerekir.

Sonu olarak uranyum piyasası hızla yükseliyor. Uranyum trendlerinde sürekli büyüme hoş bir sürpriz olarak 2018 yılına damgasını vurdu.

Kaynaklar:

- 1- “U-turn, Buying nuclear fuel is back in fashion”, The Economist, finance and economics section, December 6th 2018.
- 2-Uranium Investing News Uranium Trends 2018: Supply Dwindles as Demand Surges, Georgia Williams, December 4th, 2018.
- 3-What are the factors that influence the uranium price? Irina Dorokhova , MINEX Central Asia, January 2017.
- 4- Uranium Market - Global Industry Analysis, Size, Share, Trends, Analysis, Growth And Forecast 2012-2018.
- 5-Uranium 2018: Resources, Production and Demand, A Joint Report by the Nuclear Energy Agency and the International Atomic Energy Agency, NEA No. 7413, OECD 2018.